

Od Redakcji

Złożoność i tempo zmian we współczesnym świecie stawiają pod znakiem zapytania adekwatność teorii czy paradygmatów rozumianych jako zbiór przyjętych założeń w danej dziedzinie; ustalony sposób widzenia świata; coś, do czego można się odwołać, swoisty wzorzec. Problem takiego swoistego wzorca komplikuje to, że niekiedy odnosi się do pojęć, teorii, metod danej dziedziny naukowej lub praktyki społecznej, a innym razem odzwierciedla subiektywną wizję świata, która może znajdować zwolenników – zwłaszcza gdy taki wzorzec poprawnie przewiduje przebieg ważnych procesów – w odpowiednio dużej skali lub nawet globalnie. Bywa też tak, że z perspektywy czasu inaczej ocenia się decyzje lub rozwiązania podejmowane zgodnie z obowiązującym wzorcem w danym czasie historycznym.

Odnosząc się tylko do ostatnich dwóch dekad, można tu przywołać rozwiązania przyjęte wobec kryzysu wywołanego działaniami Lehman Brothers, będącymi akceleratorem globalnego kryzysu finansowego. W świetle jego konsekwencji stawia się nawet pytanie, czy nie należało podjąć nadzwyczajnych działań zapobiegawczych. Pomimo nietożsamości okoliczności i zaawansowania regulacji lekcje z tego kryzysu posłużyły do niezwłocznych interwencji na rynku finansowym w pierwszym kwartale 2023 r. w USA i w Szwajcarii. Mając na względzie potencjalne perturbacje na polskim rynku finansowym i w systemie sądownictwa powszechnego, w konsekwencji stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w kwestii tzw. umów frankowych, nie sposób zapytać o zasadność braku rozwiązania narastającego problemu w drodze ustawowej. Warto też zapytać o ryzyko prawne związane z ewentualnym podważeniem legalności stosowania WIBOR jako stawek referencyjnych w transakcjach osób fizycznych z podmiotami profesjonalnymi.

Na tle rzymskiej zasady prawniczej *Dura lex, sed lex* (łac. *Twarde prawo, ale prawo*), zgodnie z którą należy bezwzględnie stosować się do przepisów ustawy, niezależnie od ich uciążliwości oraz konsekwencji dla zobowiązanego, warto rozważyć jej szerszy kontekst. Chodzi tu przede wszystkim o specyfikę współczesnej infrastruktury rynku finansowego, a także racjonalność ustawodawcy, z uwzględnieniem zjawiska hazardu moralnego oraz elementarnych reguł ekonomicznych dotyczących wartości pieniądza w czasie. Akceptując, co do zasady, paradygmat nadrzędności

ustawy nad interesem zobowiązanego, nie można abstrahować od sensu przepisu, z uwzględnieniem zarówno uniwersalnych zasad etycznych, jak i racjonalnej sprawiedliwości społecznej.

Poruszając powyższe problemy, warto uwypuklić, że popularyzowana jak i regulowana aktami prawnymi koncepcja zrównoważonego rozwoju – czy w odniesieniu do sektora bankowego zrównoważonej bankowości – stanowi zupełnie nowe wyzwanie dla banków. Chodzi tu szczególnie o tzw. wielocelową optymalizację działalności zgodnie z kryterium efektywności ekonomicznej, kryterium ochrony klimatu i środowiska, kryterium społecznego, wreszcie ładu korporacyjnego. Złożoność tej materii w naturalny sposób generuje nowy typ ryzyka. Ocena tego ryzyka może się różnić w zależności od punktu widzenia na osi czasu. Inaczej *ex ante*, gdy przyjmuje się pewne założenia czy scenariusze na przyszłość, inaczej w okresie realizacji zadań w realnych warunkach, a jeszcze inaczej z perspektywy historycznej, zarówno krótkiej, jak i długiej (niemal zgodnie z maksymą „X mądry po szkodzie”). Wbrew pozorom nie jest to bardzo odległe od doświadczanych problemów z klauzulami abuzywnymi.

Te ogólne refleksje mają m.in. na celu zaakcentowanie względności oceny zachowań podmiotów czy procesów zachodzących na rynku finansowym, ze szczególnym uwzględnieniem sektora bankowego. Mogą także stymulować krytycyzm P.T. Czytelnika przy zapoznawaniu się z opracowaniami, jakie zamieszczamy w numerze 2/91/2023 „Bezpiecznego Banku”.

W dziale „Problemy i poglądy” bieżący numer naszego czasopisma podejmuje kilka aktualnych wyzwań stojących przed podmiotami rynku finansowego i jego regulatorami. Zaczynamy od szerokiego ujęcia ryzyka w europejskim sektorze bankowym, z aktualną i bogatą ilustracją liczbową oraz wizualną. Dwa kolejne opracowania traktują o problematyce wskaźników referencyjnych. Pierwszy charakteryzuje reformy wskaźników referencyjnych w pięciu wybranych krajach i UE. Natomiast drugi dotyczy przesłanek reformy wskaźników referencyjnych stopy procentowej w kontekście stabilności i bezpieczeństwa polskiego systemu finansowego.

Dopełnieniem rozważań o wskaźnikach referencyjnych jest artykuł o ryzyku stopy procentowej w działalności zakładów ubezpieczeń.

Tegoroczne niepokoje na rynkach finansowych, zapoczątkowane kryzysami płynnościowymi kilku banków w USA oraz w Szwajcarii, są kompleksowo scharakteryzowane w opracowaniu pt. „Fala kryzysowa w systemach bankowych USA i Szwajcarii w marcu 2023 roku”. Obok wartości faktograficznej Autor dokumentuje zmianę podejścia ogniw sieci bezpieczeństwa w obu krajach, które preferowały wdrożenie koncepcji zaczerpniętej ze sfery pożarnictwa, a zawartej w haśle: „lepiej zapobiegać niż gasić”.

Kontynuując rozważania nad zrównoważoną bankowością zamieszczamy opracowanie o związkach pomiędzy syntetycznym wskaźnikiem ESG a stabilnością finansową banków w Europie.

W dziale Miscellanea publikujemy kolejną edycję wyników konsensusu prognostycznego Europejskiego Kongresu Finansowego na temat najważniejszych zagrożeń dla polityki gospodarczej, stabilności systemu finansowego i wiarygodności PLN.

Tempo zmian regulacji, wysoka dynamika procesów, a nawet nieprzewidywalność kluczowych wydarzeń rzutujących na funkcjonowanie systemów finansowych sprawia, że trudno w czasopiśmie o profilu naukowym sprostać wyzwaniu aktualności. Z satysfakcją stwierdzam, że oddawany P.T. Czytelnikom numer „Bezpiecznego Banku” spełnia to kryterium.

Życzę interesującej lektury.

Jan Szambelańczyk
Redaktor Naczelny